

FRANCESC TRABAL

NOVEL·LES (II)

BARCELONA 2018

QUADERNS CREMA

Publicat per
QUADERNS CREMA

Muntaner, 462 - 08006 Barcelona
Tel. 934 144 906 - Fax. 934 636 956
correu@quadernscrema.com
www.quadernscrema.com

© de *Temperatura*, 1986; © de *Vals*, 1988 by Hereus de Francesc Trabal
© d'aquesta edició, 2018 by Quaderns Crema, S.A.

Drets exclusius d'edició:
Quaderns Crema, S.A.

Il·lustració de la coberta de Leonard Beard

ISBN: 978-84-7727-586-2
DIPÒSIT LEGAL: B. 52-2018

AIGUADEVIDRE *Gràfica*
QUADERNS CREMA *Composició*
ROMANYÀ-VALLS *Impressió i relligat*

PRIMERA EDICIÓ *febrer de 2018*

Sota les sancions establertes per les lleis,
queden rigorosament prohibides, sense l'autorització
per escrit dels titulars del copyright, la reproducció total o
parcial d'aquesta obra per qualsevol mitjà o procediment mecànic
o electrònic, actual o futur—inclouent-hi les fotocòpies i la difusió
a través d'Internet—, i la distribució d'exemplars d'aquesta
edició mitjançant lloguer o préstec públics.

TAULA

Vals

7

Temperatura

233

VALS

A Antoni Vila Arrufat.

I
PRELUDI

—¿Per què les estripes, aquestes postals?

I el marit de Silda esbocinava, aleshores amb més fúria, un plec de felicitacions que havia separat de la pila que tenia damunt la taula. Amb un ímpetu estrany explicava el seu menyspreu pels qui per felicitar-lo utilitzaven postals o targetes de visita. «O bé es fa personalment o, si no es pot, almenys s'escriu una lletra», remugava recalcant les paraules. I aleshores deia frases eloqüents a la seva muller, en ajut d'aquella teoria, i feia comparacions brillants en les quals es plaïa a barrejar-la fent filigranes com aquesta: «¿Què diries si abans d'anar al despatx cridés l'Eulàlia i li digués de venir a besar-te perquè sabessis que me'n vaig?».

Silda, sense perdre aquella mitja ganyota d'un somriure habitual—tic que coneixien tots els seus amics—, extremà la mobilitat de les seves nines, com si, en lloc de rodar-li el cap, fossin els ulls que no poguessin aturar-se amb calma davant l'espectacle del seu marit, la devoció més cara del qual era «marcar»—allò que se'n diu «marcar»—. Tenia raó la Núria de riure-se-li'n a la cara cada vegada que es quedava a dinar amb ells, i l'estrany és que encara mai l'Agustí no s'hi hagués enfadat i no li hagués donat una mala mirada o una mala contesta. Bé: la Núria podia prendre's aquelles llibertats i totes les que volgués, perquè hi ha gent que té aquest do: tot els està bé. En el fons, però, potser en feia massa, malgrat que Silda també es reia d'aquesta flaca del seu marit, i encara que elles dues fossin prou amigues, prou agermanades, per decòrum algunes vegades hauria pogut afluir només que fos per evitar un rubor interior, un doblec de budells que una situació així, per breu

que fos, fatalment produïa. Ara mateix, ¿l'Agustí li faria creure que no havia llegit aquelles postals? Així que veié que ella entrava féu veure que destriava les lletres de les targetes i de les postals, i immediatament es posà a esquinçar-les. Bé, doncs: no s'ho creuria. I *ell* ja sabia que *ella* no s'ho creuria; però, perquè sí, perquè volia ésser *conseqüent*, havia de fer-ho. I sobretot per poder fer-se veure davant d'ella, la qual miraria de cua d'ull—n'estava certa!—quan a taula el pare Rodés li aplaudiria el gest i el posaria de relleu davant els fills. Però ¿que no ho veia, el seu home, que el Ricard ja començava a ésser gran i que no es mamava el dit? Això podia fer el seu efecte davant del Víctor i la nena, però el Ricard—n'estava segura—, quan son pare diria que havia estripat les postals perquè menyspreava felicitacions com aquelles, fent el distret la miraria de reüll! Faria aquella cara d'encantat que sap fer tan bé quan li convé, però espriaria—segur!—l'efecte que les paraules del pare farien a ella. No compartia aquella manera d'educar els fills intentant donar-los caràcter i personalitat a base d'aquelles ximpleries. Ximpleries, ja ho havia dit. Res més que ximpleries. Ell hi donaria el nom que volgués, però quan era petita ja li ho havia dit sempre la Roseta, aquella minyona vella que tingueren tant temps els seus pares: ximpleries. Feia riure, la Roseta, quan s'embalava furient. Quan podia desbarrar, la dona, feliç. Quantes vegades la seva mare l'havia haguda de cridar a l'ordre! Quan s'hi posava, oblidava que a casa encara hi havia categories i que l'avi tenia atacs. «No els llençarà, ara, els bocins, i ca!». I, efectivament, li escapava el riure contemplant el seu marit apilonant els trossos esquinçats a una banda. Si en el fons estimava més aquells bocins que tot aquell munt de lletres de les quals es mostrava tan orgullós! Eren el trofeu de la seva victòria. Si gossés, els posaria en un quadre.

—¿Que vols que ho cremi, això?

I Silda reia, reia sorollosament com volent excitar el seu marit a una resposta hàbil. Però aquesta vegada li fallà. Potser ell no trobà la paraula, potser la digué tan baix que només ell la sentí, i d'una revolada escampà aquells bocins per qui per lla, i s'endugué les altres felicitacions dins la mà estreta, que després, quan les deixaria, tindria feina a planxar.

Silda cridà Eulàlia, a través de la finestra que donava al jardí, i li digué, quan aparegué a la galeria on ella s'arreglava les ungles, que arreplegués els bocins delictius i els posés curosament damunt aquell prestatget del bufet del menjador. I li preguntà si havia telefonat al fuster que vingué a arreglar el gronxador de sota les acàcies. Per res del món no s'hi asseuria més de cinc minuts, Silda. Tota la vida havia tingut basarda dels balancins, i només mancava un gronxador doble amb complicació de moviments com aquell que el seu home havia triat, només perquè els Casanelles n'havien instal·lat un a la Penèlope. Quin nom! Era ben bé un nom de l'Agustí Casanelles. Li feia recordar aquella anècdota del fill del senyor Flors aquella vegada que passava per la Gran Via i pintaven el nom de La Pinacoteca arran d'inaugurar-se aquella botiga. De la poca-solta a fer gràcia hi ha tan poc! Aquest pensament li dugué a la memòria en Calvet, el del golf. Tantes senyores que es delien per anar-hi de companyes i tanta por que li feia a ella. Quina lata! Quina santa lata! Tenia horror dels «acudits». La posaven furiosa. I en Calvet era això: una màquina. Per cada un que n'ensopgava, vuit dies d'haver de suportar les seves bajanades. I sovint perdia i tot la noció de la correcció. «¿No és l'Elvira? Elvira! Elvira!—I s'aixecà corrents després d'haver fet senyal cap a fora, sense temps de constatar si havia estat sentida—. ¿On deu anar en aquesta hora? Si mai no surt de casa fins al migdia... Quin miracle deu haver passat a cal Ribes que ella a les deu del

matí... i jo dec anar com una ximbleta. Elvira! Sí que m'havia vist. I porta un... ¿què deu ésser allò que duu sota el braç? Si estic que porta un paraigua. ¿I amb aquest sol? ¿Una ombrel·la?».

—¿Tens por que ploqui? ¿Has llegit el servei meteorològic?

«No podia fallar! Ahir ja ho havia dit en tornar de caçar: m'heu de posar un altre barnús, que, distret, m'hi he eixugat les sabates, i, clavat!, ara ni aquell ni cap més. I si ara en parlo, Silda em repetirà l'escena. Encara fruità més que ahir repetint-me tot allò que no comprèn per què les sabates han d'espolsar-se amb un barnús. I el més bo és que hagin tret el brut i no hi hagin posat el net. ¿Com sortiré ara? I si crido o toco el timbre m'exposo que vingui ella esverada». I Agustí Assens, amb la pell una mica esborronada, es clavava patacades al cos per eixugar-se fins que decidí cridar la cambrera, que tingué la gràcia de sentir-lo i acudir en auxili. «Un barnús!», digué en veu apagada arran de porta. «Un barnús o una tovallola, el que trobi, però afanyi's». El dia que s'empipés compraria un cadenat i lligaria els barnussos amb cadenes i només ell en tindria la clau. Amb això li passava el mateix que amb el paper sànic. Tenia la fatalitat—i només li devia passar a ell—que no sabia ja quantes vegades s'hi havia trobat, d'haver de tocar el timbre per cridar amb un posat contrit: «Paper!». S'imaginava una làmina a primera pàgina de *Le Rire* amb un dibuix caricaturitzant aquella actitud i només amb aquell crit. «Paper!». Gairebé, tot sol, reia. Però un truc a la porta l'en distragué: «Gràcies». I cuitava a emparar-se en la flonjor seca d'aquell teixit de tovallola, tot cridant novament la Lluïsa de portar-li les tisores per al bigoti. «¿Que ha vingut el fuster?». El gronxador el tenia preocupat. Justament avui no podria

anar-hi a esmorzar, precisament quan deuria venir gent a felicitar-lo. Tanta il·lusió que hauria tingut de rebre-hi especialment Casanelles, que creia que li eren reservades certes exclusives. Quan s'hauria trobat que no solament tenia un gronxador com el seu, sinó que, a més, hi havia una tauleta i aquell joc que permetia aixecar-la a gust de cadascú. Oh! I Sally! Si vingúes miss Sally! Allò fóra el cop! Si Silda sabia que la nit abans estigué jugant al billar amb ella i no amb en Claveria com de costum... ¿I què hi ha de mal? És clar que el billar era el mirall. Però, al capdavant, probablement tot acabaria aquí. Miss Sally, acabat l'estiu, desapareixeria: potser se'n tornaria a Sidney, potser es casaria amb aquell beneit de Jack, que ella sempre feia objecte de burles però en el fons qui sap si es delia per atrapar-lo. L'Assens havia sentit trabucat l'ordre íntim d'idees en venir-li el nom de Sally al pensament. I era ben rar! ¿Quina mena d'interès, de curiositat, de neguit podia sentir per aquella anglesa? És clar que era bonica, que era rossa—ei, el ros argentat era fals, però era rossa tanmateix!—, que tenia un tic sentimental interessant; però ¿què més? Si l'hagués trobada en un *music-hall*, en un dàncing, ni s'hi hauria fixat; i ara, perquè alternava entre la colònia i tothom li tenia atencions especials, ¿ell havia d'assetjar-la amb especial predilecció? Cada dia es convenia més que la influència que miss Sally exercia damunt d'ell era el nom. D'ençà que veié un film en colors que se'n deia aquell nom—¿qui era la protagonista? ¿Sally Eilers? No, no era aquesta: Sally Eilers sembla tísica. ¿Qui devia ésser? Ruby... Ruby... Ja el tinc! Marilyn Milers, aquella rossa prima, alta, d'un pit esplèndid. ¿Què es deu haver fet aquella noia? Mai més no n'he vist cap film—, d'ençà d'aquell, i, millor que del film, d'aquella noia, el nom de Sally li féu gràcia. Sí: evidentment, era l'atracció del nom. Sally. Sally. «Si es digués Pepeta o Silda, ¿per què no?, segurament que mai no se m'hau-

ria acudit fixar-m'hi». D'això en tenia el millor exemple en el seu amic Romà, aquell que es casà amb aquella ballarina del Pigalle només perquè es deia Ady Clavat. El mateix cas. Quin imbècil! Ara li diuen Romana. «Tanmateix la meva dona tindrà una enrabiada que no se l'espera. No en té prou d'avorrir aquest pobre bigoti meu estimat, que avui l'haurà de rosegar a la Hitler. Jo mateix em faig gràcia. Si ella pogués, estic cert que me l'arrencaria. Ja l'estic veient dient-me fàstics. "Ai, vés, mira-te'l que bufó. ¿On l'has comprat, maco?". Ah, ahah! Deixa'm dissimular ara, i així si em rebento em reventaré per dintre, que mai no faré tanta angúnia...».

—La senyora ha sortit. Ha dit que tornava de seguida. Crec que ha anat amb la senyora Elvira, la de les bàscules, ¿sap?

Sí; ja sabia qui era. El marit d'ella també. No n'hi havia un pam de net. Potser, encara més que el seu marit, sabia qui és el noi Forcades. «Som cruels, però, tots plegats. Sembla que fruïm amb el ridícul dels altres. Quan es llevi el Mur li clavaré un escàndol. ¿Ni el dia del meu sant no pot fer el sacrifici de llevar-se d'hora? ¿Per què han de tenir tanta mandra i tanta son endarrerida els artistes? ¿És que no som en uns altres temps? ¿És que els temps moderns no ho són per a tothom? ¿No s'han acabat les xalines, el cabell llarg? ¿Per què no es poden llevar a l'hora que Déu mana? Per això m'empipen. Semblen els amos del món. Només em faltaria que el Ricard s'entestés a anar fent versos. Encara aquests són més enzes que els pintors. No he agafat mai cap llibre de versos, i em sembla que mai no els trobaré a faltar. Si és cert el que em va dir el pare Rodés que el Ricard avui em dedica un vers l'hi estriparé als nassos, encara que el pare Rodés em miri malament i després em renyi. Vull demostrar amb l'exemple que no estic per aquests orgues,

i vull que s'acostumin de joves a no perdre el temps. ¿Fóra on sóc jo si també m'hagués lliurat a parlar del sol i dels núvols i de si els ocells canten o ronquen? Per això m'agrada Sally: quina diferència, el seu sentimentalisme! Al pa, pa, i al vi, vi. En lloc de fer versos les dones volen que fem altres coses. Això és romanticisme. Això és el positiu. S'ha acabat allò de... Ja hi som: els Tarruell. M'empudeguen, però saben complir. ¿Amb els Fàbregas? Ja la ballem. Hauré de posar cara de circumstàncies. ¿Els haig d'anar a rebre? ¿Faré veure que no me n'he adonat?».

I Agustí Assens, amb la mà als cabells, una brevíssima estossegada, una estirada al gec, avançà el mentó com si hi dugués perilla i enfocà el passadís lateral per donar més tard certa solemnitat a l'aparició en escena. Tots els retrats a l'oli que penjaven de les parets feren un badall enorme, llarguíssim, i estiraren els braços com desentumint-se. Els cortinatges s'estremiren com si sentissin el primer bri d'aire de la matinada. El cap de senglar dissecat obrí els ulls amb pausa. Les cadires s'assegueren cansades i el divan s'ajaçà aplanat. Només la pell d'ós blanc continuà immòbil, absent, sense cap alè de vida, com de cartó pedra i amb aquell posat de tant se me'n dóna que prengué des que l'obriren pel ventre i la plantificaren allí per dissimular les rajoles mig escrostonades.

—No és cap retret, però en sentir tocar dos quarts d'onze jo mateix m'he dit: ¿Què deu passar-li, a la Maria? ¿Què tal? Consti que no passa de facècia. Seieu, seguim. Tots són molt amables. ¿Com està, Tarruell? ¿I tu, Joan? Quina alegria que em doneu!

Agustí no donava l'abast. Exagerava visiblement els afa-lacs, i tothom semblava cohibir-se'n. Maria Fàbregas fou la primera que enfilà el camí:

—Tens raó, és la meua flaca: ésser fidel a la tradició. Crec que la tradició és el que fa la personalitat. Puntual en tot. Ja saps que tant en Joan com jo n'hem fet un culte. En llevar-nos, a la taula, al treball, quan es tracta de felicitar els amics que s'ho mereixen, i això últim no hauria de dir-ho per tu... ahir per exemple ens vas trinxar el bridge.

En aquell instant Silda apareixia amb les mans plenes de testos minúsculs, al mig de cadascun dels quals unes cabelleres semblaven despentinades pel vent. Aquells cactus servirien de barca de salvació per a Agustí, que hauria hagut d'empescar-se una filigrana per dissimular la seva *partida de billar* amb «en Claveria»—íntim amic d'en Tarruell—, la qual partida havia estat l'excusa d'Assens per explicar a la seva dona el fet de no haver anat a can Fàbregas a jugar al bridge. Assens, en veure entrar Silda, havia estat a punt de cridar-la: Sally. Maria, però, havia corregut a rebre-la fent exclamacions davant aquell eixam vegetal, mentre en Joan retreia a la senyora Tarruell, mig cautelosament, que l'Apa, d'aquelles plantes, en deia «avortament de plantes», i que ell s'hi adheria, malgrat l'oposició de la seva muller, que ara també se les havia agafades a col·leccionar-ne; i experimentà una mena de rubor en replicar-li la senyora Tarruell que ella feia anys que en col·leccionava i que en tenia quatre-centes disset de diferents.

—¿No eres amb l'Elvira?—s'aventurà Agustí, obtenint un lleu moviment de cap de la seva muller que semblà indicar-li de no insistir, i recordant a l'acte que els Ribes no es feien amb els Fàbregas des de les eleccions.

Aquest pensament li suggerí el record del seu germà Antoni, del qual tenia anunciada l'arribada per a aquell dia i s'acutà a dir-ho a en Fàbregas:

—Mai no diries qui arriba avui. L'Antoni.

—¿El teu germà?

—Sí, ve amb l'Helena i el noi.

—¿El conseller?—afegí en Tarruell acostant-se als seus amics, que s'havien apartat de la taula on les senyores remenaven els cactus.

Agustí s'havia inflat tot d'una. El fet de tenir un germà conseller de Finances havia arribat a fer-li criar panxa. Li plaïa més de tenir un germà conseller que ésser-ho ell. Això li permetia aprofitar-se del prestigi d'aquell i evitar-ne la feina i els compromisos. L'únic que el rebentava era haver de tenir una cunyada americana. I només que perquè ell no sabia anglès, i, encara que l'Helena parlés català (s'havia catalanitzat i tot el nom), a ell el partia pel mig de no poder marcar una mica de tant en tant d'anglès, sobretot davant de segons qui, puix que això li hauria donat un aire que es donaven d'altres davant seu. En canvi, sentia una flaca pel fill d'aquells, pel seu nebot, que, tot i només tenir dos anys més que en Ricard, semblava ja un home, i podia parlar-s'hi no ja com a un adolescent, sinó com a un de gran. I, si hagués gosat, hauria trobat la causa més fonamental de la seva simpatia, gairebé admiració, per aquell xicot, en un fet realment excepcional: la simpatia que irradiava el seu nebot entre les dones. On fos s'enduia l'amistat i els somriures de les senyores. I el bo és que era sense que ell hi posés gairebé res de la seva part. La seva sola presència desvetllava no se sabia què, una mena de sensació agradable de benestar, d'optimisme, d'alegria. A vegades el vèieu callat, entretenint-se amb una cigarreta entre els dits, sense «buscar», i, no fallava, les noies semblaven no estar sinó pel moment que ell obriria la boca. No havia gosat mai, l'Agustí, dir-ho al seu germà ni a la seva cunyada, però sí que ho havia dit molts cops a Silda, la qual invariablement i faceciosament hi assentia dient-li:

—Això és *enveja!* *Enveja!* I doncs, ¿què? ¿No volen dir res vint anys ben portats?